Conference on Modern Research's in
MANAGEMENT, LAW
ECONOMIC & Humanities
28 - 29 June 2017
دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون
ISC
Islamic World Science Citation Center
دارای مجوز ISC وزارت علوم
96170 - 10907
کنفرانس ملی پژوهش های نوین در
مدیریت، حقوق، اقتصاد و علوم انسانی
۷ و ۸ تیر ماه ۱۳۹۶

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ورشکستگی مالی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری

(از نظر کارکنان بانک قرض الحسنه مهر ایران استان اصفهان)

دکتر مهدی فدایی

استادیار گروه اقتصاد، دانشگاه پیام نور

fadaeemahdi@phd.pnu.ac.ir

مسعود کاظمی‌فرد

نویسنده مسؤول دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه خوراسگان

kazemifard@yahoo.com

چکیده

ورشکستگی بانک‌های کشور پدیده‌ای است که اخیراً مورد توجه بانک مرکزی، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری قرار گرفته است، زیرا اثرات مخربی بر شبکه بانکی داشته و اثرات آن به سایر بانک‌ها نیز سرایت یافته وکل اقتصاد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از آن‌جایی که نشانه‌های بالقوه ورشکستگی قبل از وقوع ورشکستگی نمایان می‌گردد، بنابراین شناسایی متغیرهای هشدار و پیش‌بینی به موقع و صحیح این بحران، فرصتی را در اختیار مدیران و اعتباردهندگان جهت اعمال و تمهیدات بازدارنده قرار می‌دهد. همچنین، رتبه‌بندی و اولویت‌بندی این عوامل از درجه اهمیت خاصی برخوردار است. هدف این پژوهش عوامل مؤثر بر ورشکستگی بانک‌ها می‌باشد. بدین منظور چند شاخص درنظرگرفته شده است که میزان این شاخص‌ها می‌تواند نشان‌گر وضعیت بانک باشد و اگر از نظر مقداری در محدوده‌ی خاصی قرار بگیرند هشداری برای قرار گرفتن بانک‌ها در آستانه‌ی ورشکستگی است. عوامل درنظر گرفته شده در این پژوهش عبارتند از: وضعیت صورت‌های مالی بانک، فعالیت‌های غیربانکی توسط بانک‌ها، ارتباط دولت و شبکه بانکی، شیوه‌های افزایش سرمایه در نظام بانکی، شفاف‌سازی بانک مرکزی پیرامون مباحث نظارتی، برخورد مقام پولی با پدیده بازار غیرمتشکل پولی (مربوط به مؤسسات مالی و اعتباری). با توجه به مطالب بیان شده، پژوهش حاضر با استفاده از روش به اولویت‌بندی و رتبه‌بندی این عوامل از نظر کارکنان بانک قرض-*SPSS23*رتبه‌بندی فریدمن و با استفاده از نرم‌افزار الحسنه مهر ایران می‌پردازد. بر اساس نتایج به دست آمده، برخورد مقام پولی با پدیده بازار غیرمتشکل پولی (مربوط به مؤسسات مالی و اعتباری) رتبه اول و ارتباط دولت و شبکه بانکی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است.

واژگان کلیدی: ورشکستگی، بانک، مؤسسات مالی اعتباری، اولویت‌بندی، بانک قرض‌الحسنه مهر ایران

۱-مقدمه

طی دو دهه اخیر بروز بحران‌های مالی در سیستم بانکی، باعث متضرر ساختن بسیاری از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و ورشکستگی برخی از آنها در اقتصاد جهانی گردیده است. در نتیجه وقوع چنین بحران‌هایی است که شناسایی منابع بروز بحران در جهت تصمیم‌گیری برای کاهش شدت و اثرات آن اهمیت پیدا می‌کند.

بروز بحران در سیستم مالی می‌تواند به خروج پس‌انداز سپرده گذاران از بانک ها منجر شود. به طوری که اگر نااطمینانی به سیستم بانکی و شرایط ناپایدار توسط پس اندازکنندگان احساس شود و آنان راهی بهتر برای نگهداری پس‌اندازهای خود بیابند، اقدام به خروج سپرده‌های خود از بانک ها می‌نمایند. به علاوه، از آنجا که بانک ها بخش عمده ای از سپرده‌های مشتریان را به‌صورت تسهیلات اعطا کردند، در صورتی که تسهیلات به موقع بازپرداخت نشود، با کاهش ناگهانی منابع مواجه شده و در شرایط بدبینانه حتی ممکن است وضعیت به ورشکستگی بانک ها هم منجر شود. به طور کل می‌توان گفت بحران مالی به یک شوک یا تغییر ناگهانی و سریع در همه یا اکثر شاخص های مالی شامل نرخ‌های بهره کوتاه مدت، قیمت دارایی ها، تغییر در رفتار و عملکرد مدیریتی، ورشکستگی و سقوط مؤسسات مالی اطلاق می شود (کریمی، ۱۳۸۵). این‌که یک آشفتگی کوچک مالی به بحران مالی بینجامد، به عوامل مختلفی بستگی دارد. شکنندگی رشد اعتبارات بانکی، سرعت معکوس شدن انتظارات، فرو ریختن اعتماد عمومی (مانند شکست یک مؤسسه مالی و ...) همه در شکل‌گیری بحران نقش دارند.

در ایران بانک ها بزرگ ترین نهاد مالی بوده و اعتبارات رگ حیات سیستم بانکی و تمام واحدهای اقتصادی می‌باشند. همچنین توزیع اعتبارات برای هر دو بخش فوق متأثر از سیاست های کلان اقتصادی علی‌الخصوص در حوزه مالی و پولی هستند. از آنجا که بانک های کشور از لحاظ سرمایه اکثراً وابسته به بخش دولتی می باشند، در نتیجه اولین توجه به منظور تأمین منابع به سوی این بانک ها منعطف می شود. در شرایطی که بانک های دولتی از حمایت دولت برای جلوگیری از ورشکستگی برخوردارند، افزایش مطالبات معوق موجب عدم تحقق اهداف ارائه تسهیلات بانکی در جهت رشد اقتصادی کشور و اتلاف منابع محسوب می گردد. علاوه بر مشکل رابطه‌ی سیستم بانکی با بخش دولتی که یکی از عمده دلایل مؤثر بر ورشکستگی بانکها می‌باشد، عوامل دیگری نیز بر ورشکستگی بانک‌ها مؤثر می‌باشند که در این پژوهش به بررسی این عوامل و رتبه‌بندی آن‌ها از دید کارکنان بانک قرض الحسنه مهر ایران اصفهان پرداخته می‌شود و درواقع، هدف اصلی پژوهش رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر ورشکستگی بانک‌ها می‌باشد. به همین منظور در ادامه به بررسی مبانی نظری پژوهش پرداخته شده و سپس به بررسی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر ورشکستگی بانک‌ها پرداخته می‌شود.

۲-مبانی نظری تحقیق

۲-۱-ورشکستگی بانک‌ها

ورشکستگی بانک‌های کشور، پدیده‌ای است که اخیراً مورد توجه بانک مرکزی، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری قرار گرفته است. از آن‌جایی که نشانه‌های بالقوه ورشکستگی قبل از وقوع ورشکستگی نمایان می‌گردد، بنابراین شناسایی متغیرهای هشدار و پیش-بینی به موقع و صحیح این بحران فرصتی را در اختیار مدیران و اعتباردهندگان جهت اعمال تمهیدات بازدارنده قرار می‌دهد.

بانک‌ها به دلیل نقش خاصی که در اقتصاد کلان ایفا می‌کنند و نیز به این دلیل که مجموعه منحصربه‌فردی از خدمات را ارائه می‌کنند، یعنی وام‌های بلندمدت می‌دهند و در عین حال تضمین می‌دهند که بدهی‌هایشان را به‌طور نقدی ایفا کنند، توجه مقرراتی شدیدی را به خود معطوف می‌کنند .اما به رغم این برخورد مقرراتی ویژه، باز هم بانک‌ها دچار مشکل می‌شوند. در 30 سال گذشته بسیاری از کشورها با اقتصادهای پیشرفته، بحران‌های جدی در بخش بانکی خود را تجربه کرد ه‌اند. کمیته بازل در سال 2004 در بررسی ورشکستگی بانک‌ها در هشت کشور (آلمان، ژاپن، نروژ، اسپانیا، سوئد، سوئیس، بریتانیا و ایالات متحده آمریکا) روندهای مشترک ذیل را ملاحظه کرد:

ریسک اعتباری، خصوصاً در وام‌های مربوط به اموال غیرمنقول، منجر به مشکلات گسترده بانکی در سوئیس، اسپانیا، بریتانیا، نروژ، سوئد، ژاپن و ایالات متحده آمریکا شد. همچنین ریسک بازار، منجر به اولین مرحله مشکلات پس‌اندازها و وام‌های ایالات متحده آمریکا شد. آزادسازی اقتصادی (مقررات‌زدایی) یکی از ویژگی‌های مشترک بحران‌های بانکی بزرگی بوده است که اغلب با نظام‌های نظارتی فاقد آمادگی کافی برای تغییرات، همراه بوده‌اند. ریسک تمرکز اعتبار، معمولاً بخش غیرمنقول، در 9 مورد از 13 مورد بحران‌های بانکی مشاهده شد. سطح بحران، تفاوت‌های گسترده‌ای داشت. در سوئیس، بریتانیا و اخیرا در ایالات متحده آمریکا، تنها بانک‌های کوچک از بحران‌ها آسیب دیدند. در اسپانیا، نروژ، سوئد، ژاپن و ایالات متحده آمریکا در دهه 1980، کل سیستم بانکی از این بحران متاثر شد. در اکثر مواردی که بحران‌های گسترده ایجاد شدند، نیاز به نوعی حمایت دولتی وجود داشت، در بعضی اوقات، این حمایت دولتی متضمن مبالغ کلانی بود. در تمامی مواردی که نیاز به مبالغ کلان حمایت دولتی وجود داشت، بحران به دلیل مشکلات ریسک اعتباری ایجاد شده بود. اکثر کشورها پس از بحران‌ها تغییرات نظارتی و مقرراتی را آغاز کردند، به استثنای انگلستان که پس از بحران بانک‌های کوچک این کار را انجام داد.

بحران مالی جهانی به تاریخچه ورشکستگی بانک‌ها در جهان مطالبی افزوده است و همچنان هم در حال افزودن آن‌هاست. در نیمه نخست سال 2009 شرکت فدرال بیمه سپرده‌ها، به عنوان دریافت‌کننده مطالبات 36 بانک ورشکسته منصوب شد. ورشکستگی بانک ایندی مک در جولای 2008 و واشینگتن میوچوآل در سپتامبر 2008 نمایان‌گر دو مورد از بزرگ‌ترین ورشکستگی‌های بانک‌ها در تاریخ ایالات متحده آمریکاست. در اروپا بانک‌های بزرگی که با مشکل مواجه شدند عبارت بودند از رویال بانک اسکاتلند در بریتانیا، بانک هالیفکس در اسکاتلند، نوردرن راک، برد فورد و بینگلی بانک بلژیکی فورتیس و بانک بلژیکی فرانسوی دکسیا. اگرچه اکنون خیلی زود است که یک ارزیابی کلی در مورد ماهیت ورشکستگی بانک‌ها در بحران مالی جهانی داشته باشیم اما می‌توان از این امر مطمئن بود که اثر این ورشکستگی تا سال‌های سال حس خواهد شد (شونر و تیلور، ۲۰۱۴).

یکی از مشهودترین شاخص‌های ورشکستگی بانک‌ها، عدم رعایت مقررات کفایت سرمایه است. یکی از دغدغه‌های همیشگی نهادهای ناظر بر نظام پولی، برخورداری بانک‌ها از سرمایه کافی برای مواجهه با نوسانات اقتصادی و استفاده از آن در رفع مشکلات حرفه‌ایشان است. این نگرانی نه تنها برای حمایت از سپرده‌گذاران بلکه برای حفظ سلامت نظام اقتصادی لازم است. کفایت سرمایه بانک برای پوشش زیان‌های احتمالی ناشی از پرداخت تسهیلات و تعهدات مربوط به فعالیت‌های زیر خط ترازنامه بانک‌ها بسیار با اهمیت است (احمدیان، ۱۳۹۴).

همچنین، از جمله مخاطرات پیش روی بانک‌ها می‌توان به ریسک‌های بانکی از جمله ریسک بازار، ریسک نقدینگی، ریسک اعتباری و ریسک تجاری اشاره نمود. ریسک جزء ذاتی فعالیت‌های بانکی بوده و با توجه به محدودیت منابع مالی و تسهیلات در اختیار بانک، ارزیابی توان بازپرداخت مشتریان بانک پیش از اعطای تسهیلات، یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی سیستم بانکی کشور ا ست (جلیلی و دیگران، ۱۳۸۹).

۲-۲-اهداف و انواع رژیم‌های ورشکستگی بانک‌ها

در یک جهان ایده‌آل، با یک بانک ورشکسته مانند هر کسب و کار ورشکسته دیگریبرخورد خواهد شد. یعنی آن بانک در مسیر تصفیه قرار خواهد گرفت و دارایی‌های آن فروخته خواهد شد تا به طلبکاران پرداخت شود. با این حال متاسفانه ماهیت خاص بانک‌ها بدین معناست که نمی‌توانیم بانک‌ها را مانند کسب و کارهای دیگر تلقی کنیم. این امر به دو علت است. نخست به این دلیل که بخش عمده تعهدات بانک‌ها سپرده‌ها و بنابراین وجه نقد هستند، اکثر کشورها رژیم خاصی را دارند تا اطمینان حاصل کنند که سپرده‌گذاران در مقابل زیان‌ها حمایت شده‌اند و سریع‌تر از سایر طبقات طلبکاران، پرداخت به آن‌ها انجام می‌گیرد (این یکی از مهم‌ترین اهداف یک طرح بیمه سپرده است). دوم این‌که برخی از بانک‌ها نقش بسیار مهمی را در نظام مالی ایفا می‌کنند،

خواه به دلیل اندازه بزرگ آن‌ها و خواه به دلیل میزان معاملاتشان با سایر بانک‌ها و لذا مشمول تصفیه قرار دادن آنها می‌تواند زیان‌های اقتصادی جدی داشته باشد.

این بانک‌ها بزرگ‌تر از آن هستند که اجازه دهیم ورشکسته شوند و لذا به‌طور کلی بدون تهدید ورشکستگی بر هر کسب و کار تجاری که حاکم است، فعالیت می‌کنند. این فاکتورها بدان معنا هستند که بسیاری از کشورها تصمیم گرفته‌اند بانک‌های ورشکسته را متفاوت از سایر انواع کسب و کارها مدنظر قرار دهند و یک رژیم ویژه ورشکستگی را بر آن‌ها اعمال کنند. بریتانیا یکی از آخرین مراکز عمده بانکداری بود که همچنان رژیم ورشکستگی عمومی را بر بانک‌ها اعمال می‌کرد اما کاستی‌های این ترتیبات در پرونده بانک نوردرن راک آشکار شد. در این پرونده لازم بود این بانک به تملک دولت درآید زیرا هیچ راه حل دیگری برای حل مساله آن وجود نداشت. در نتیجه بحران مالی جهانی موجب شده است که نزدیک شدن رهیافت‌ها در رابطه با بانک‌های ورشکسته تشویق شود (میرباقری و دیگران، ۱۳۹۵).

نظام‌های عام راجع به ورشکستگی در سراسر جهان تفاوت‌های گسترده‌ای با یکدیگر دارند. تفاوت‌های میان این نظام‌ها بنیادین است و ناشی از هدف و کارکرد مبنایی حقوق عام ورشکستگی در مقابل نظام نظارت بانکی است. این اهداف و کارکردها با اهداف و کارکردهای نظارت بانکی تفاوت دارند. حقوق عام راجع به ورشکستگی - یعنی حقوقی که به ورشکستگی یک فرد یا یک کسب و کار می‌پردازد - مبتنی بر برخورد منصفانه و حمایت از طلبکاران فرد یا شرکت ورشکسته است. نگامی که یک بانک ورشکسته می‌شود، اهداف حقوق عام راجع به ورشکستگی، و نیز حقوق راجع به نظارت بر بانک‌ها در آن واحد مرتبط و مهم هستند و گاه، حتی با یکدیگر تعارض پیدا می‌کنند. هاپکس اظهار داشته است که رژیم‌های ورشکستگی بانک‌ها باید تعادلی میان این اهداف خصوصی (یعنی اهداف مربوط به [حمایت از] طلبکاران خصوصی) و اهداف عمومی (یعنی اهدافی که به نظام مالی در کل مربوط می‌شوند) برقرار کنند و پنج هدف را برای حقوق ورشکستگی بانک‌ها تعیین می‌کند:

-حفظ انگیزه‌های بالا برای ایفای تعهدات قراردادی (اجتناب از مخاطره اخلاقی)؛

-برخورد متفاوت اما منصفانه با مدعیانی که وضعیت مشابهی دارند (اصل برابری)؛

-پیشگیری از این‌که رقابت میان طلبکاران، ارزش دارایی‌های شرکت ورشکسته را کاهش دهد (افزایش دادن میزان دارایی‌هایی که باید تقسیم شوند)؛

-حفظ آثار خارجی مثبتی که با عملیات شرکت ورشکسته همراه هستند؛

-پیش‌گیری از آثار اجتماعی سوء ناشی از شکست‌های مالی (اجازه دادن به ورشکستگان برای اینکه نیازهای اساسی خود و ابزارهای تجارتشان را حفظ کنند).

با توجه به این مجموعه پیچیده اهداف، عجیب نیست که بسیاری از کشورها در مورد ورشکستگی بانک‌ها قواعدی دارند که با قواعد راجع به ورشکستگی سایر شرکت‌ها و افراد متفاوت است. اکنون تعداد اندکی از کشورها هستند که برای خاتمه فعالیت بانک‌ها بر قواعد عام راجع به ورشکستگی تکیه می‌کنند و رژیم ویژه‌ای برای ورشکستگی بانک‌ها ندارند. برخی از کشورها برای خاتمه فعالیت بانک‌ها از فرآیندهای اداری استفاده می‌کنند که در آن ناظر بانکی، بیمه‌گر بانک یا سایر دستگاه‌ها این قدرت را دارند که حافظ اموال/ مدیر تصفیه را منصوب کنند. سایر کشورها از فرآیند قضایی استفاده می‌کنند که در آن ناظر بانکی (یا مدیران یا طلبکاران بانک) باید از دادگاه تقاضا کنند که حافظ اموال/ مدیر تصفیه یا دریافت‌کننده مطالبات را منصوب کند.

در تحقیقی که در مورد 73سازمان بیمه سپرده در اقتصادهای توسع هیافته ، اقتصادهای در حال توسعه و اقتصادهای در حال گذار (به استثنای ایالات متحده آمریکا) انجام شد، 20 کشور گزارش دادند که دادگاه ، دریاف تکننده مطالبات بانک ورشکسته را منصوب م یکند؛ 17 کشور گزارش دادند که بانک مرکزی، وزارت دارایی یا مقام ناظر ، دریاف تکننده مطالبات را منصوب م یکند ؛ و تنها سه کشور گزارش دادند که بیمه‌گر سپرده چنین اختیاری را دارد.

صندوق بین‌المللی پول برخی از نقاط قوت و ضعف هر یک از رژیم‌های فوق‌الذکر را این‌گونه ارزیابی می‌کند:

فرآیند نظارتی فراقضایی، کارآمدی بیش تری از فرآیند دادگاه‌محور دارد؛ در صورتی که عمل فوری برای بستن یا انتقال مسوولیت بانک مورد نیاز باشد، این مزیت بزرگ است. با این حال، اعطای این اختیار به ناظر که به سرعت عمل کند و از تاخیراتی که همواره در رسیدگی‌های قضایی وجود دارند اجتناب کند، یک هزینه اساسی نیز دارد: خارج کردن دادگاه باعث می‌شود که طلبکاران بانک و سایر افراد ذینفع از تضمین‌های شکلی و ماهوی که در رسیدگی‌های مناسب قضایی از آن بهره‌مند خواهند شد، محروم شوند. این استدلال در زمانی که بیمه‌گر سپرده به عنوان دریافت‌کننده مطالبات منصوب می‌شود قوت بیشتری دارد، چرا که بیمه‌گر سپرده معمولا درگیر تعارض بین منافع خود به عنوان یکی از بزر گترین طلبکاران بانک و نقش خود به عنوان یک دریافت‌کننده بی‌طرف مطالبات است (حسین پور دولاح، ۱۳۹۵).

۲-۳- شاخص‌های مرتبط در ارتباط با ورشکستگی بانکی در ایران

۱-کفایت سرمایه

براساس اصول کمیته بال (۱) که در ایران در حال حاضر مبنای انجام نظارت فعالیت بانکی است، کفایت سرمایه در سطح 3 درصد تعیین شده است. در محاسبه کفایت سرمایه براساس اصول فوق برای همه دارایی‌ها وزنی یکسان در نظر گرفته شده است. این در حالی است که براساس اصول بال (۲) سطح استاندارد کفایت سرمایه بین 3 تا 12 درصد لحاظ می‌شود.

در محاسبه کفایت سرمایه براساس اصول فوق برای همه دارایی‌ها وزنی یکسان در نظر گرفته شده است. این در حالی است که براساس اصول بال (۲) سطح استاندارد کفایت سرمایه بین 3 تا 12 درصد لحاظ می‌شود. در محاسبه کفایت سرمایه بر اساس اصول بال (۲) وزنی مشخص براساس ریسک دارایی در محاسبه مورد توجه قرار می‌گیرد. در مجموع در صورتی که سهم دارایی-های با ریسک بالا در سبد دارایی‌های بانک بالا باشد، نسبت کفایت سرمایه برمبنای بال (۲) رقمی بسیار پایین‌تر از نسبت محاسباتی براساس اصول بال (۱) می‌باشد. در ایران براساس ماده (۳) آیین‌نامه کفایت سرمایه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، حداقل نسبت کفایت سرمایه در سطح 3 درصد تعیین شده است.

در مطالعه انجام شده در پژوهشکده پولی و بانکی (۱۳۹۲) نسبت کفایت سرمایه محاسبه شده است. این محاسبه برمبنای آیین‌نامه کفایت سرمایه و دارایی‌های موزون شده انجام که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است. براساس محاسبات صورت گرفته ملاحظه می‌شود در میان بانکهای کشور در سال۱۳۹۱، بانک‌های خصوصی از بالاترین نسبت کفایت سرمایه برخوردار بوده‌اند. کم‌ترین کفایت سرمایه در این سال مربوط به بانک‌های خصوصی شده و پس از آن بانک‌های تخصصی بوده است. نسبت کفایت سرمایه در بانک‌های خصوصی شده و تخصصی کمتر از 3 درصد بوده است. لازم به ذکر است نسبت کفایت سرمایه برای بزرگترین بانک کشور از نظر میزان دارایی در این سال یعنی بانک ملت ۴/۷ درصد و برای بانکهای سپه، مسکن و پست بانک به ترتیب برابر با ۱/۷، ۴ و ۳/۶ درصد محاسبه شده است. چنان‌چه سهم دارایی‌های هریک از این چهار گروه بانکی از مجموع دارایی‌های بانکی مورد توجه قرار گیرد، نسبت کفایت سرمایه به‌صورت میانگین برای سیستم بانکی ۸/۲۱ محاسبه می‌شود.

سرمایه بانک نقش حفاظت بانک در مقابل مخاطرات را برعهده دارد و لذا سرمایه باید متناسب با میزان دارایی بانک باشد. عدم تناسب بین رشد دارایی‌ها و رشد سرمایه امکان بروز بحران بانکی را تقویت می‌نماید ضمن آنکه افزایش سهم دارایی‌های توأم با ریسک بالا این امر را به‌شدت تشدید می‌نماید. کاهش ریسک دارایی‌های بانکی غالباً با کاهش بازده دارایی‌ها همراه است. براساس پژوهش مورد اشاره پوشش بانکی ارتقای کفایت سرمایه در بانک‌هایی که چنین تجربه‌ای را داشته‌اند توأم با رشد بیشتر دارایی‌های با ریسک پایین و بدون ریسک بوده و نسبت‌های سودآوری آنها نیز همراه با افزایش کفایت سرمایه کاهش یافته است.

جدول ۱. نسبت کفایت سرمایه در گروه‌های مختلف بانکی (۱۳۹۱)

نوع باانک	متوسط کفایت سرمایه در دوره ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱	نسبت کفایت سرمایه در سال ۱۳۹۱	سهم دارایی‌های بانکی در سال ۱۳۹۱
خصوصی	۹/۸	۱۰/۴۸	۲۳
خصوصی شده	۵/۸	۶/۶	۳۶
دولتی	۶/۷	۹/۳	۲۰
تخصصی	۱۱/۱	۷/۴۵	۲۱

مآخذ: پژوهشکده پولی و بانکی، ۱۳۹۲

۲-کیفیت دارایی

یکی از شاخص‌های مهم کیفیت دارایی‌های یک بانک مطالبات غیرجاری است. وجود این مطالبات باعث راکد شدن منابع بانکی و کاهش دفعات چرخش پول در بانک، افزایش هزینهها، گسترش عدم اطمینان و افزایش ریسک اعتباری شده و ازسوی دیگر فرصت دریافت خدمات مربوط به اخذ تسهیلات را برای سایر مشتریان کاهش داده و در نهایت باعث کاهش سودآوری بانک‌ها می‌گردد. از محرک‌های مهم بروز این پدیده کاستی‌های موجود در نظارت بانکی است. در جدول ۲ نسبت مطالبات غیرجاری به سرمایه پایه و نیز تسهیلات اعطایی برای گروه‌های مختلف بانکی در سال ۱۳۹۱ ارائه شده است. بر این اساس نسبت مطالبات غیرجاری به تسهیلات اعطایی برای بانک‌های دولتی و خصوصی حداکثر بوده و برای بانک‌های تخصصی پایین‌ترین میزان بوده است.

جدول ۲. ارزیابی کیفیت دارایی‌های نظام بانکی بر مبنای شاخص مطالبات غیرجاری (۱۳۹۱)

نوع باانک	مطالبات غیرجاری به سرمایه پایه	مطالبات غیرجاری به تسهیلات اعطایی
خصوصی	۹۹	۱۸
خصوصی شده	۱۰۹	۱۲
دولتی	۳۴۴	۱۸
تخصصی	۸۰	۹

مآخذ: پژوهشکده پولی و بانکی، ۱۳۹۲

۳-کیفیت نقدینگی

دارایی‌های نقد و دارایی‌هایی که بدون تحمل هزینه سریعاً قابل تبدیل به وجه نقد باشند، نقش مهمی در ارتقای توانایی بانک برای عبور از بحران‌های مالی مقطعی ایفا می‌نماید. کیفیت پایین نقدینگی بانک ریسک نقدینگی را درخصوص بانک به‌شدت افزایش می‌دهد. مهم‌ترین شاخص در ارزیابی کیفیت نقدینگی بانک‌ها، نسبت‌های مربوط به مقاومت بانک در شرایط بحران نقدینگی است که در این خصوص پنج شاخص نسبت دارایی نقد به سپرده، نسبت ماندگاری سپرده، پوشش نوسانات، پوشش بدهی کوتاه‌مدت و قابل معرفی هستند. در جدول ۳ این شاخص‌ها برای گروه‌های مختلف بانکی در سال ۱۳۹۱ ارائه شده است:

جدول ۳. ارزیابی کیفیت نقدینگی‌های بانکی (۱۳۹۱)

نوع بانک	نسبت دارایی نقد به کل سپرده	نسبت ماندگاری سپرده	پوشش نوسانات	پوشش بدهی کوتاه‌مدت	نسبت بدهی پرنوسان
دولتی	۱۲/۱	۱/۷	۳۴/۴	۲۵/۷	۳۵/۱
تخصصی	۲۳/۴	۱/۴	۳۶/۴	۱۵/۸	۴۱/۹
خصوصی شده	۱۷/۹	۱/۴	۴۶/۱	۳۱/۴	۳۸/۸
خصوصی	۱۸/۴	۸/۲	۱۷۳/۸	۱۰۳	۱۰/۶

مآخذ: پژوهشکده پولی و بانکی، ۱۳۹۲

چنانچه ملاحظه می‌گردد وضعیت شاخص نسبت نقد به کل سپرده در بانک‌های دولتی نسبت به سایر بانک‌ها در موقعیت نامناسب‌تری قرار داشته و لذا ریسک نقدینگی مرتبط در این خصوص به‌صورت نسبی بالا ارزیابی می‌شود. کاهش ماندگاری سپرده گرچه هزینه‌های تأمین منابع را برای بانک کاهش می‌دهد، لکن باعث کاهش منابع پایدار و بلندمدت برای بانک می‌شود که این امر سبب افزایش ریسک نقدینگی می‌گردد.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول ۳ وضعیت بانک‌های خصوصی در این خصوص بسیار مناسب‌تر از بانک‌های دولتی و خصوصی‌شده ارزیابی می‌شود. منابع ارزان قیمت در مقایسه با منابع گران‌قیمت پایداری پایین‌تری دارند. ناپایداری به مفهوم تأثیرپذیری سریع سپرده‌ها در مقابل شوک‌های اقتصادی است. در شرایط تشدید تورم مراجعه به بانک‌ها برای استرداد منابع ارزان-قیمت به‌شدت افزایش می‌یابد که در این صورت بانک برای خروج از شرایط بحرانی مورد نظر متحمل زیان خواهد شد. وجود منابع پایدار گرچه هزینه تأمین منابع را برای بانک به دنبال دارد، لکن نقش مهمی در کاهش ریسک نقدینگی بانک ایفا می‌نماید. چنان-چه مشخص است وضعیت بانک‌های خصوصی پیرامون سه شاخص پوشش نوسانات، پوشش بدهی کوتاه‌مدت و نسبت بدهی پرنوسان بسیار مناسب‌تر از سه گروه بانکی دیگر است. در این خصوص بانک‌های دولتی بدترین وضعیت را دارند.

وضعیت نامناسب سه شاخص کیفیت دارایی، کیفیت نقدینگی و کفایت سرمایه درخصوص بانک‌های کشور در شرایطی در سطور بالا ترسیم گردید که با مراجعه به پیمایش سازمان مدیریت صنعتی (۱۳۹۴)، درخصوص رتبه‌بندی 533 شرکت برتر ایران در سال ۱۳۹۱ تصویر دیگری از نظام بانکی ترسیم شده است. اهم نکات این پیمایش پیرامون گروه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به‌شرح زیر می‌باشد:

- 57 درصد دارایی، 26 درصد فروش و 17 درصد ارزش افزوده مجموع 533 شرکت برتر ایران مربوط به گروه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بوده است.
- 57 درصد دارایی و ۲۵/۵ درصد فروش 133 شرکت برتر ایران مربوط به گروه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بوده است.
- در بین 13 شرکت برتر کشور با بالاترین میزان دارایی، 3 مورد مربوط به گروه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بوده است.
- در بین 53 شرکت برتر ایران از نظر میزان فروش، 16 مورد مربوط به گروه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری بوده است.
- از بین 13 شرکت برتر کشور از نظر رشد ارزش‌افزوده در سال ۱۳۹۱، سه مورد مربوط به گروه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور بوده است.

به نظر می‌رسد ضعف در شاخص‌های ارائه شده پیرامون سلامت و ثبات بانکی از یک سو و ازسوی دیگر بزرگی جایگاه اقتصادی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری در اقتصاد کشور (براساس یافته‌های پیمایش مذکور) این واقعیت را بسیار پررنگ می‌نماید که بر هم خوردن ثبات در سیستم پولی و بانکی کشور تا چه میزان می‌تواند برای اقتصاد کشور زیان‌بار باشد و لذا از این منظر به روشنی اهمیت جدی گرفتن تقویت نظارت بانکی و نیز مقولاتی مانند نظام‌مند ساختن پدیده توقف و ورشکستگی بانکی مشخص می‌شود

.

۳-روش تحقیق و ابزار جمع‌آوری داده ها

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه پژوهش، توصیفی و علی می‌باشد. همچنین، از نظر گردآوری داده‌ها از نوع اکتشافی- استنتاجی می‌باشد.

از روش کتابخانه‌ای برای تدوین مبانی نظری استفاده شده است.

جهت کسب اطلاعات مورد نظر از جامعه آماری با هدف پاسخ گویی به سوالات پژوهش از تکنیک ها و ابزارهای مختلفی مثل پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده استفاده می شود. پرسشنامه در قالب ۲۷ سؤال و ۶ متغیر اصلی طراحی گردیده که متغیرها به شرح زیر می‌باشند.

ورشکستگی بانکی مشخص می‌شود.

۱. وضعیت صورت‌های مالی بانک
۲. فعالیت‌های غیربانکی توسط بانک‌ها
۳. ارتباط دولت و شبکه بانکی
۴. شیوه‌های افزایش سرمایه در نظام بانکی
۵. شفاف‌سازی بانک مرکزی پیرامون مباحث نظارتی
۶. برخورد مقام پولی با پدیده بازار غیرمتشکل پولی (مربوط به مؤسسات مالی و اعتباری)

همچنین، مقیاس مورد استفاده در طراحی این پرسشنامه، مقیاس ۵ درجه لیکرت است و به‌منظور اولویت‌بندی عوامل، از روش فریدمن استفاده می‌شود. آزمون فریدمن یک آزمون ناپارامتری است که برای مقایسه سه یا بیش از سه گروه وابسته که حداقل در سطح رتبه ای اندازه گیری می شوند،مورد استفاده قرار می گیرد. این آزمون می تواند در مورد داده های پیوسته (فاصله ای یا نسبی) نیز به کاربرده شود، اما در هنگام محاسبه این داده ها نیز رتبه بندی آن ها مدنظر قرار می گیرد. آزمون فریدمن معادل ناپارامتری آزمون F وابسته در تحلیل واریانس اندازه های تکراری است. در این حالت برای اجرای تحلیل واریانس داده های تکرار شده ضرورتی به وجود فرضیاتی مانند نرمال بودن توزیع، برابری واریانس ها و پیوسته بودن مقیاس وجود ندارد. بنابراین در تحلیل واریانس اندازه های تکراری چنانچه یک یا همه فرضیات ابتدایی مذکور رد شوند، از آزمون فریدمن استفاده می شود .

فرضیه ی صفر در این آزمون بیان می کند که توزیع مشاهدات در سنجش های تکرارشده یکسان هستند. یا به عبارت دیگر میان توزیع های ایجاد شده در اثر سنجش های مکرر روی یک گروه و یا بین گروه های همتا در زمینه متغیر وابسته تفاوتی وجود ندارد. محاسبه ی آماره ی فریدمن که آن را با $\chi_r\hat{}2$ نشان می دهند با استفاده از رابطه زیر امکان پذیر است به دو روش صورت می گیرد : (۱)

$$(۱)\chi_r^2 = \frac{SS_{br}}{\frac{k(k+1)}{12}}$$

که در آن SS_br مجموع مجذورات رتبه ای بین توزیع ها و k تعداد مقوله ها یا توزیع ها می باشد که رتبه بندی در مورد آن ها صورت می گیرد.

$$(۲)\ \chi_r^2 = \frac{12}{NK(k+1)}\sum(T_g)^2 - 2N(k+1)$$

که در آن N تعداد آزمودنی ها، kتعداد مقوله ها یا توزیع ها می باشد که رتبه بندی در مورد آن ها صورت می گیرد و T_g جمع رتبه های گروه g ام می باشد. مقدار SS_br نیز از رابطه زیر حاصل می شود :

$$SS_{br} = \frac{\sum(T_g)^2}{N} - \frac{(T_{all})^2}{N_a}$$

در این رابطه N_a تعداد کل رتبه های تمام گروه ها و T_all جمع کل رتبه های اختصاص داده شده به آزمودنی ها می باشند. مقدار آماره این آزمون با مقدار بحرانی حاصل از جدول توزیع کای دو با $k-1$ درجه آزادی و در سطح اطمینان مورد نظر، که معمولا ۹۵٪ می باشد، مقایسه می شود. چنانچه χ_r^2 بزرگتر از مقدار بحرانی جدول باشد، فرضیه صفر تأیید نمی شود.

۳-۱- شیوه نمونه‌گیری و حجم نمونه:

در پژوهش‌های کاربردی هر چقدر حجم نمونه به تعداد اعضای فراگیر نزدیک‌تر باشد پژوهش دارای روایی و پایایی بیشتری بوده و بر نتایج حاصله اطمینان بیشتری می‌توان نمود. از طرفی با توجه به روش آزمون آماری مورد استفاده برای این پژوهش می‌بایست حجم منطقی در نظر گرفت. بر پایه پیشنهاد جیمز استیونس (۱۹۹۶) در نظر گرفتن پانزده مورد برای هر متغیر پیش‌بین در تحلیل رگرسیون چندگانه با روش معمولی کمترین مجذورات استاندارد، یک قاعده سرانگشتی خوب به شمار می-اید. همچنین به پیشنهاد لوهلین (۱۹۹۲) پژوهشگر باید روی گردآوری دست کم ۱۰۰ مورد یا بیشتر از آن برای حجم نمونه برنامه‌ریزی کند (هومن، ۱۳۸۷).

جهت تعیین حداقل حجم نمونه لازم، از فرمول کوکران برای جامعه محدود استفاده گردید:

$$n = \frac{(1371)(1/96)^2(0/5)(1-0/5)}{(1371-1)(0/05)^2 + (1/96)^2(0/5)(1-0/5)} \quad (۱-۳)$$

که در آن:

n= حداقل حجم نمونه لازم

N= حجم جامعه آماری

p= نسبت توزیع صفت در جامعه

$z\alpha/2$= مقدار به دست آمده از جدول توزیع نرمال استاندارد (در این تحقیق و با در نظر گرفتن مقدار خطای ۰/۰۵، مقدار به دست آمده از جدول توزیع نرمال استاندارد ۱/۹۶ می‌باشد).

d= خطای پذیرفته شده توسط محقق یا بازه قابل تحمل از برآورد پارامتر مورد نظر (معمولاً در علوم اجتماعی برابر ۰/۰۵ در نظر گرفته می‌شود) (رفیع پور، ۱۳۷۸). نمونه آماری به دست آمده برای این پژوهش، ۴۰ نفراز کارکنان بانک قرض الحسنه مهر ایران می‌باشد.

۳-۲- پرسشنامه پژوهش

در این قسمت، پرسشنامه پژوهش ارایه می‌گردد. این پرسشنامه شامل ۲۷ سؤال می‌باشد که برای ۶ شاخص مورد نظر پژوهش مطرح شده‌اند.

۴-بررسی پایایی و روایی پرسشنامه پژوهش

۴-۱-برآورد روایی[1] پرسشنامه

روایی به این مفهوم اشاره دارد که وسیله اندازه‌گیری چیزی را که ادعا می‌کند، دقیقاً همان چیز را اندازه بگیرد، یعنی متناسب با آن باشد و برای اینکه پرسشنامه‌ای حداقل دارای روایی صوری و محتوایی باشد باید سؤال های آزمون با توجه به مبانی تئوریک دقیقاً مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد تا میزان ارتباط و تناسب آنها با موضوع روشن گردد. لذا به منظور تعیین

[1] *Validity*

روایی صوری و محتوایی، پرسشنامه تهیه شده برای چند تن از اساتید و افراد جامعه آماری ارسال شده و از نظرات آن‌ها استفاده شده است.

۳-۸-۲- برآورد پایایی[۲] پرسشنامه‌ها

در این تحقیق برای مشخص نمودن پایایی درونی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ[۳] استفاده گردیده است. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه‌ها یا آزمون‌هایی که ویژگی‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کنند، به کار می‌رود. در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار *SPSS* نسخه *23*، آلفای کرونباخ برابر *۰/89* محاسبه شد که با توجه به آن‌که در پژوهش‌های علوم انسانی، ضریب آلفای بالاتر از ۰/۷۵ قابل قبول است، لذا می‌توان پایایی پرسشنامه مذکور را خوب ارزیابی نمود.

۳-۹- ابزار تجزیه و تحلیل

برای پردازش و تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده، از نرم‌افزار *SPSS 23.0* استفاده شده است. هم‌چنین از روش‌های مختلف آماری توصیفی جهت بررسی و مقایسه اطلاعات بدست آمده از طریق پرسشنامه، استفاده گردیده است.

۴- تجزیه و تحلیل داده ها و یافته های تحقیق

همان‌گونه که پیش‌تر نیز بیان شد، از آزمون فریدمن برای رتبه بندی عوامل مؤثر بر ورشکستگی بانک‌ها استفاده می-شود.

نتایج حاصل از این رتبه‌بندی در جدول زیر قابل مشاهده است. بر اساس نتایج به دست آمده، در بین شاخص‌های در نظر گرفته شده، از دیدگاه کارکنان بانک قرض الحسنه مهر ایران؛ برخورد مقام پولی با پدیده بازار غیرمتشکل پولی (مربوط به مؤسسات مالی و اعتباری) رتبه اول و ارتباط دولت و شبکه بانکی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴. رتبه بندی شاخص ها

متغیر اصلی	امتیاز	رتبه
وضعیت صورت‌های مالی بانک	***3/54***	***4***
فعالیت‌های غیربانکی توسط بانک‌ها	***3/24***	***5***
ارتباط دولت و شبکه بانکی	***3/68***	۲
شیوه‌های افزایش سرمایه در نظام بانکی	***2/89***	۶
شفاف‌سازی بانک مرکزی پیرامون مباحث نظارتی	***3/61***	***3***
برخورد مقام پولی با پدیده بازار غیرمتشکل پولی (مربوط به مؤسسات مالی و اعتباری)	***4/05***	۱

منبع: یافته‌های تحقیق

همچنین، در این قسمت معناداری میانگین‌های پژوهش با استفاده از آزمون t ارائه می‌شود. آزمون t بررسی می کند که آیا میانگین یک جامعه برابر مقدار مفروضی است یا نه؟ به عبارت دیگر در این آزمون فرضیه های صفر و یک به صورت زیر بدست می آید:

---
[2] *Reliability*
[3] *Coronbach Alpha Coefficient*

H0: مشاهدات دارای توزیع نرمال با میانگین μ و واریانس σ^2 باشند.

H1: مشاهدات مستقل از هم باشند.

در واقع، بر اساس این آزمون فرضیه‌های پژوهش در قالب فرضیه‌های اصلی و فرعی مورد بررسی قرار می‌گیرند و بر اساس نتایج به دست آمده، فرضیه‌ها تأیید یا رد می‌شوند.

معیار قضاوت در این آزمون احتمال به‌دست آمده می‌باشد. اگر احتمال به‌دست آمده کمتر از ۰/۰۵ باشد، حاکی از معنادار بودن سؤال بوده و اگر بیشتر از ۰/۰۵ باشد نشانه عدم معناداری در سطح ۰/۹۵ می‌باشد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، کلیه میانگین‌ها معنادار بوده و درواقع، شش شاخص درنظر گرفته شده بر ورشکستگی بانک‌ها اثر معناداری دارند.

جدول ۵. آزمون معناداری میانگین‌ها

فرضیه	آماره t	درجه آزادی	*P-value*	بازه اطمینان ٪۹۵	
				حد پایین	حد بالا
وضعیت صورت‌های مالی بانک	*12/511*	*39*	*0/000*	*0/7006*	*0/9708*
فعالیت‌های غیربانکی توسط بانک‌ها	*5/293*	*39*	*0/000*	*0/4325*	*0/9675*
ارتباط دولت و شبکه بانکی	*8/071*	*39*	*0/000*	*0/6229*	*10/0396*
شیوه‌های افزایش سرمایه در نظام بانکی	*4/956*	*39*	*0/000*	*0/3329*	*0/7921*
شفاف‌سازی بانک مرکزی پیرامون مباحث نظارتی	*8/138*	*39*	*0/000*	*0/6059*	*10/0066*
برخورد مقام پولی با پدیده بازار غیرمتشکل پولی (مربوط به مؤسسات مالی و اعتباری)	*10/724*	*39*	*0/000*	*0/7679*	*10/1249*

منبع: یافته‌های تحقیق

۵- نتیجه گیری

ورشکستگی بانک‌های کشور پدیده‌ای است که اخیراً مورد توجه بانک مرکزی، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری قرار گرفته است، زیرا اثرات مخربی بر شبکه بانکی داشته و اثرات آن به سایر بانک‌ها نیز سرایت یافته وکل اقتصاد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بروز بحران در سیستم مالی می‌تواند به خروج پس‌انداز سپرده گذاران از بانک ها منجر شود. به طوری که اگر نااطمینانی به سیستم بانکی و شرایط ناپایدار توسط پس اندازکنندگان احساس شود و آنان راهی بهتر برای نگهداری پس‌اندازهای خود بیابند، اقدام به خروج سپرده‌های خود از بانک ها می‌نمایند. به علاوه، از آنجا که بانک ها بخش عمده ای از سپرده‌های مشتریان را به‌صورت تسهیلات اعطا کردند، در صورتی که تسهیلات به موقع بازپرداخت نشود، با کاهش ناگهانی منابع مواجه شده و در شرایط بدبینانه حتی ممکن است وضعیت به ورشکستگی بانک ها هم منجر شود. از آن‌جایی که نشانه‌های بالقوه ورشکستگی قبل از وقوع ورشکستگی نمایان می‌گردد، بنابراین شناسایی متغیرهای هشدار و پیش‌بینی به موقع و صحیح این بحران، فرصتی را در اختیار مدیران و اعتباردهندگان جهت اعمال و تمهیدات بازدارنده قرار می‌دهد. در همین راستا، پژوهش حاضر با استفاده از روش رتبه‌بندی فریدمن و با استفاده از نرم‌افزار *SPSS23* به اولویت‌بندی و رتبه‌بندی این عوامل از نظر کارکنان بانک قرض‌الحسنه مهر ایران می‌پردازد. بر اساس نتایج به دست آمده، برخورد مقام پولی با پدیده بازار غیرمتشکل پولی (مربوط به مؤسسات مالی و اعتباری) رتبه اول و ارتباط دولت و شبکه بانکی رتبه دوم را به خود اختصاص داده است.

٦- منابع

پیروزفر، اکبر (۱۳۸۶)، مطالبات معوق بانک‌های دولتی. بانک و اقتصاد، شماره ۸۷، ص ۴۹-۴۶.

حیدری، هادی؛ زواریان، زهرا؛ نوربخش، ایمان (۱۳۸۹)، بررسی اثر شاخص‌های کلان اقتصادی بر مطالبات معوق بانک ها. فصلنامه پول و اقتصاد، شماره ۴، ص ۲۱۹-۱۹۱.

صفدری، نفیسه (۱۳۸۷)، اعتلای سیستم بانکی با پوشش ریسک ناشی از مطالبات معوق. تازه‌های اقتصاد، شماره ۱۲۲، ص ۷۰-۶۶.

طیبی، سید کمیل (۱۳۸۷)، اثرات بحران‌های سیستم بانکی بررشد بخش های اقتصادی ایران. مجموعه مقالات نوزدهمین همایش بانکداری اسلامی.

میرباقری، میرناصر (۱۳۹۵)، ارزیابی ثبات مالی و تبیین عوامل مؤثر بر ثبات مالی بانک‌های کشور. فصلنامه سیاستهای مالی و اقتصادی، شماره ۱۵، ص ۴۲-۲۳.

Babouček, Ivan & Jančar,M. (2005). Effects of Macroeconomic Shock to the Quality of the Aggregate Loan Portfolio. Czech National Bank, Working Paper Series, No. 1, PP. 1 – 62.

Bikker, J. A., & Metzemakers, P. A. J. (2002). Bank Provisioning Behaviour and Procyclicality. Research Series Supervision, No. 50, PP. 1- 21.

Blaschke, W., Jones, M. Majnoni, G.& Peria, S. M. (2001). Stress Testing Financial Systems: an Overview of Issues, Methodologies, and FSAP Experiences. IMF Working Paper, No.188, PP. 2 - 56